

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Katowicach

LKA.410.002.03.2021

Pani
Agnieszka Kilka
Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej
w Świętochłowicach
ul. Katowicka 35
41-600 Świętochłowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/044 – Zapewnienie dziennej opieki osobom starszym w ramach realizacji Programu „Senior+¹”

---

¹ Dalej „Program”.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ośrodek Pomocy Społecznej w Świętochłowicach ² ul. Katowicka 35, 41-600 Świętochłowice
Kierownik jednostki kontrolowanej	Agnieszka Kilka Dyrektor OPS ³ od 26 czerwca 2019 r. do nadal. W okresie objętym kontrolą na stanowisku Dyrektora OPS zatrudnione były: Pani Danuta Piątek od 1 lipca 2005 r. do 6 maja 2019 r. Pani Jolanta Kunert – pełniła obowiązki Dyrektora OPS od 15 stycznia 2019 r. do 7 lutego 2019 r. i od dnia 8 lutego 2019 r. do 14 kwietnia 2019 r. była Dyrektorem OPS ⁴ . Pani Róża Walicka Dyrektor OPS od 7 maja 2019 r. do 25 czerwca 2019 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	a) Program „Senior+” jako skuteczne narzędzie polityki senioralnej realizowanej przez samorządy. b) Wykonywanie dotowanych zadań, uzyskanie zakładanych efektów oraz przestrzeganie zasad wykorzystania środków, określonych w Programie „Senior+” i w umowach.
Okres objęty kontrolą	Lata 2018 - 2020
Podstawa prawna podjęcia kontroli	art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ⁵
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach
Kontrolerzy	1. Bogusława Pała, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/59/2021 z 12 marca 2021 r. 2. Kinga Kołodziejczyk, inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKA/62/2021 z 12 marca 2021 r.

(akta kontroli str.1-13)

---

² Dalej „OPS”, lub „Ośrodek”.

³ Dalej „Dyrektor”.

⁴ Podczas usprawiedliwionej nieobecności Dyrektora – długotrwale zwolnienie lekarskie oraz urlop wypoczynkowy.

⁵ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: „ustawa o NIK”.

II. Ocena ogólna⁶ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W opracowanej *Diagnozie potrzeb mieszkańców Świętochłowic po 60 roku życia* rozpoznawano i analizowano lokalne potrzeby w zakresie zapewnienia wsparcia osobom starszym. W *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Świętochłowic do roku 2030* zaplanowano do realizacji działania skierowane do osób starszych. Osoby starsze mogły korzystać z usług placówek wsparcia dziennego, usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz DPS, a środki finansowe będące w dyspozycji OPS pozwalały na realizację tych zadań.

OPS realizował projekty socjalne skierowane do osób starszych. Seniorzy byli informowani o możliwości uzyskania wsparcia na terenie gminy.

Działalność Dziennego Domu „Senior+”⁷ określał Regulamin organizacyjny. Osoby pełniące funkcję Kierownika placówki spełniały wymogi ustawy o pomocy społecznej. DDS+ był czynny pięć dni w tygodniu od poniedziałku do piątku i świadczył usługi: socjalne, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, sportowo-rekreacyjne, aktywności ruchowej i kinezyterapii, aktywizujące, społeczne, terapii zajęciowej. Placówka spełniała standardy określone w Programie. Wydatkowanie środków na realizację zadania odbywało się zgodnie z założeniami umów zawartych ze Śląskim Urzędem Wojewódzkim na realizację Programu Senior+.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły: 1) w jednym przypadku w wydanej decyzji administracyjnej nieprawidłowo ustalono wysokość opłaty za pobyt w DDS+; 2) w przypadku dwóch seniorów w wydanych decyzjach administracyjnych rozstrzygnięto kwestię przyznania im miejsca w DDS+, nie odniesiono się jednak w tych decyzjach do kwestii odpłatności za ten pobyt, a w przypadku osób z dochodami nieprzekraczającymi kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, decyzja powinna wskazywać, że z tego powodu, stosownie do art. 97 ust. 1 zdanie drugie ustawy, nie ponoszą one opłaty.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Polityka senioralna realizowana przez gminę

Opis stanu faktycznego

1.1 Rozpoznanie sytuacji osób starszych na terenie gminy

Diagnoza potrzeb osób starszych⁹ sporządzona dla Ośrodka Pomocy Społecznej w Świętochłowicach została opracowana w 2016 r. przez Koło Naukowe Studium Pracy Socjalnej Uniwersytetu Śląskiego¹⁰. Dokument „*Diagnoza potrzeb mieszkańców Świętochłowic po 60 roku życia*” został opracowany na podstawie badań oraz analiz socjologicznych, których głównym celem było zdiagnozowanie problemów, potrzeb seniorów ze Świętochłowic oraz zasobów instytucjonalnych. Badania zostały przeprowadzone na przełomie lat 2015 – 2016, na podstawie: analizy danych przygotowanych przez Urząd Miasta w Świętochłowicach oraz

⁶ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁷ Dalej DDS+

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Dalej „Diagnoza”.

¹⁰ Na podstawie Porozumienia o współpracy zawartego 1 czerwca 2012 r. pomiędzy Miastem Świętochłowice a Uniwersytetem Śląskim.

Ośrodek Pomocy Społecznej oraz wywiadów swobodnych¹¹ i wywiadów fokusowych¹². Aktualizacja Diagnozy zaplanowana została na 2022 rok.

Ustalenia związane ze sporządzeniem Diagnozy, jak poinformowała Dyrektor, były dokonywane ustnie podczas rozmów Dyrektora OPS z Prezydentem Miasta.

(akta kontroli str. 843-876)

W Diagnozie tej wskazywano na konieczność skoncentrowania interwencji i działań na powiększającej się liczbie osób 60+ oraz zwrócono uwagę na następujące potrzeby:

- wykorzystywania nowych technologii do pomocy w sprawowaniu opieki nad osobami starszymi;
- podjęcia działań aktywizujących seniorów w ich środowisku naturalnym, aby wykorzystać potencjał społeczności lokalnej w opiece nad osobami starszymi;
- szkolenia wykwalifikowanych i wyspecjalizowanych opiekunów osób starszych;
- podjęcia działań w celu zapewnienia kompleksowej opieki dla osób powyżej 60 roku życia;
- zwiększenia instytucjonalnej opieki nad osobami starszymi oraz zwiększenia dostępności do wyspecjalizowanych usług medycznych;
- zorganizowania zajęć profilaktycznych oraz zwiększenia oferty prozdrowotnej skierowanej do seniorów;
- zorganizowania zajęć o charakterze rehabilitacyjnym i terapeutycznym (zajęcia ruchowe, wspieranie zdrowia psychicznego np. poprzez mnemotechniki);
- niwelowania samotności osób starszych poprzez zajęcia w grupach rówieśniczych;
- organizacji zajęć nieodpłatnych lub za symboliczną opłatą;
- pomocy w zagospodarowaniu czasu wolnego;
- zorganizowania stałego, bezpiecznego miejsca spotkań z ofertą zajęć dostosowanych do potrzeb osób starszych;
- stworzenia trwałego i stałego systemu wsparcia osób starszych;
- stworzenia wolontariatu dla osób starszych i na rzecz osób starszych;
- stworzenia usług transportowych dla seniorów np. w pomocy dowiezienia na umówioną wizytę do lekarza, czy na spotkania towarzyskie;
- stworzenia klubów seniora i miejsc spotkań w każdej dzielnicy.

Wskazywano również na takie zagadnienia jak:

- brak specjalistycznego, dziennego domu pomocy społecznej, a zajęcia dla seniorów organizowane przez instytucje miejskie nie zaspokajały, jak podano, potrzeb osób powyżej 60 roku życia;
- należałoby stworzyć miejski informator z ofertą usług, aby zachęcić osoby stale przebywające w domu i bierne do podjęcia aktywności;
- zwiększenie aktywności seniorów poprzez powołanie koalicji na rzecz osób starszych;
- zwiększenie aktywności osób starszych poprzez „wyłonienie liderów działających lokalnie aktywizujących osoby starsze”;

---

¹¹ Technika badawcza stosowana m.in. w naukach społecznych i behawioralnych, należy do grupy metod jakościowych. Pytania nie są skategoryzowane, lecz badacz lub ankieter posługuje się dyspozycjami do wywiadu, czyli luźno sformułowanymi problemami, które szeroko omawia z respondentem. W wywiadzie swobodnym nie jest istotna kolejność zadawania pytań, lecz aranżowanie sytuacji zbliżonej do naturalnej rozmowy.

¹² Moderowana dyskusja na konkretny temat prowadzona przez zebraną w jednym miejscu grupę ludzi. W wywiadzie fokusowym najczęściej bierze udział badacz i około 5 – 10 osób.

- ciągła animacja środowiska osób starszych, wyłanianie liderów, motywowanie ich do działań na rzecz rówieśników;
- wykorzystanie instytucjonalnego autorytetu instytucji, takich jak parafia czy spółdzielnia mieszkaniowa, do promocji aktywności seniorów;
- angażowanie seniorów w proces tworzenia, realizowania i oceny wsparcia seniorów;
- objęcie opieką stosunkowo samodzielnych seniorów (np. wówczas gdy wszyscy domownicy są w pracy), takie rozwiązanie umożliwiłoby rodzinie skupienie się przede wszystkim na dbaniu o potrzeby psychospołeczne seniorów.

(akta kontroli str. 849-850, 854, 856, 865-867)

Potrzeby wynikające z diagnozy były realizowane poprzez m.in. świadczenie usług transportowych¹³, stworzenie klubów seniora i miejsc spotkań (w Dzielnicach: Lipiny i Centrum), rozwijanie wolontariatu międzypokoleniowego i pomocy seniorom w społecznościach lokalnych, świadczenie usług dostępnych online, tj. fan page, strony na Facebooku, informacje dostępne były na stronie internetowej OPS¹⁴, wdrażanie projektów socjalnych, których beneficjentami były osoby powyżej 60 roku życia. W kontrolowanym okresie realizowano 10 takich projektów, wymienionych w pkt. 1.8 niniejszego wystąpienia.

(akta kontroli str. 874-876)

1.2. Rodzaje usług społecznych kierowanych do osób starszych

W kontrolowanym okresie OPS udzielał osobom starszym następujących form wsparcia, określonych w art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej, tj. usługi opiekuńcze sprawowane w miejscu zamieszkania (art. 50 ups), posiłki w ośrodku wsparcia (art. 51 ups) oraz pobyt w domach pomocy społecznej (art. 54 ups). Jak wyjaśniła Dyrektor, osoby starsze nie były *zainteresowane pozostałymi formami usług społecznych w postaci: usług opiekuńczych w ośrodku wsparcia, pobytem w rodzinnych domach pomocy, pobytem w mieszkaniu chronionym*.

W okresie objętym kontrolą najwięcej osób było objętych usługami opiekuńczymi, z których w 2018 r. skorzystało 130 osób starszych (w tym siedem osób korzystało ze specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych osobom z zaburzeniami psychicznymi), w 2019 r. z usług opiekuńczych skorzystały 194 osoby starsze (w tym 20 osób niepełnosprawnych), w 2020 r. z ww. usług skorzystało 230 osób (w tym sześć osób z zaburzeniami psychicznymi, 20 osób niepełnosprawnych i 60 osób w ramach programu „Opieka 75+”¹⁵).

Z usług środowiskowego Domu Samopomocy¹⁶ korzystało:

- w 2018 r. 81 osób starszych, w tym 17 z pobytu całodobowego;
- w 2019 r. 77 osób, w tym 20 z pobytu całodobowego;
- w 2020 r. 59 osób, w tym dziewięć osób korzystało z pobytu całodobowego.

¹³ OPS dysponował dwoma samochodami służącymi m.in. do przewożenia seniorów na wizyty do lekarza, spotkania, w razie zgłoszenia przez nich takiej potrzeby.

¹⁴ Przeprowadzono szkolenia seniorów w jaki sposób korzystać z nowych technologii i „spotykać się online”.

¹⁵ Program „Opieka 75+” realizowany był od stycznia 2018 r. i był adresowany do gmin: miejskich, wiejskich, miejsko – wiejskich do 60 tys. mieszkańców, które realizowały usługi opiekuńcze samodzielnie. Strategicznym celem programu była poprawa dostępności do usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych, dla osób w wieku 75 lat i więcej.

¹⁶ Ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi - również osób z różnymi postaciami otępienia (lekkiego, umiarkowanego) w przebiegu choroby Alzheimera, Parkinsona, innych chorób neurodegradacyjnych.

W Domach Pomocy Społecznej¹⁷ umieszczono:

- w 2018 r. 10 osób;
- w 2019 r. 23 osoby;
- w 2020 r. 13 osób.

Od 2017 r. nastąpił rozwój udzielanych usług pomocy społecznej, np. poprzez realizację projektu „Coby starzikom żyło się lepiej”, w ramach którego świadczone były usługi asystenckie, opiekuńcze, zakupiono opaski do teleopieki, czujniki czadu, oferowano wsparcie psychologiczne i prawne oraz utworzono Centrum Wsparcia Seniora. Zwiększono dostępność usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych oraz świadczeń rzeczowych z programu „Opieka 75+”.

Usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania były realizowane na bieżąco od momentu zgłoszenia zapotrzebowania. Na bieżąco również przyjmowano podopiecznych do Środowiskowego Domu Samopomocy. W okresie objętym kontrolą średni okres oczekiwania na umieszczenie w DPS wynosił ok. trzech miesięcy od dnia wydania decyzji o skierowaniu. Jak wyjaśniła Dyrektor DPS okres oczekiwania zależy od dostępności miejsc w DPS, które zwalniają się najczęściej w przypadku śmierci podopiecznego DPS, bądź rezygnacji osób oczekujących czy też znalezienia miejsca w innym ośrodku. Według Dyrektora uruchomienie nowych usług socjalnych nastąpi, jeżeli podczas aktualizacji Diagnozy problemów i potrzeb osób powyżej 60 roku życia, planowanej na 2022 r. wyniknie taka potrzeba.

Tworząc ośrodek wsparcia Senior+, uwzględniono potrzeby zgłaszane przez mieszkańców, m.in. podczas sporządzania Diagnozy, czy wynikające z informacji przekazywanych pracownikom socjalnym. OPS corocznie zgłaszał potrzeby do Urzędu Miasta na etapie planowania budżetu na dany rok.

(akta kontroli str. 688-842,875-878,1581,1584)

1.3. Informowanie seniorów o możliwości uzyskania wsparcia na terenie gminy

Na stronie internetowej Ośrodka zamieszczone były m.in. informacje o: zasadach kierowania i umieszczania w DPS, odpłatności za pobyt w DPS, zakresie usług świadczonych w DPS, ofercie DDS+, odpłatności za korzystanie oraz kosztach usług DDS+, usługach opiekuńczych i odpłatnościach za nie, programach np. projekcie pn. „Coby Starzikom żyło się lepiej” – *kompleksowe usługi senioralne dla mieszkańców Świętochłowic* oraz o inicjatywach Centrum Wsparcia Seniora¹⁸. Powyższe informacje zamieszczono również na tablicach informacyjnych w OPS. Publikowane informacje były kompleksowe i wyczerpujące. W ogłoszeniach znajdowały się dane kontaktowe do pracowników OPS mogących udzielić

---

¹⁷ Dalej „DPS”.

¹⁸ Centrum powstało w ramach Projektu „Coby Starzikom było lepiej - kompleksowe usługi senioralne dla mieszkańców Świętochłowic”. Mieszkańcy miasta w wieku 60+ oraz ich opiekunowie mogli tam korzystać ze wsparcia w obszarze edukacyjno-doradczym. W ramach pracy Centrum: wydawane były „Koperty życia”; seniorzy otrzymywali wsparcie emocjonalne i informacyjne zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami, tj. byli instruowani jak otrzymać orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (wydawane były wnioski), jak otrzymać dostęp do rehabilitacji w warunkach domowych (koordynator usług społecznych był w stałym kontakcie z poradniami podstawowej opieki zdrowotnej oraz poradnią rehabilitacyjną), czy jakie są warunki skorzystania z pomocy finansowej OPS (w przypadku osób kwalifikujących się do otrzymania pomocy- zgłoszenie takiej informacji pracownikom socjalnym z rejonu); odbywały się spotkania edukacyjne dla świętochłowickich seniorów i ich opiekunów faktycznych ze Strażą Miejską, Komendą Miejską Policji, Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej, Centrum Leczenia Zimnem, Polskim Związkiem Emerytów i Rencistów, Narodowym Funduszem Zdrowia, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Szkołami Policealnymi itd. (na czas pandemii zawieszony); na terenie Ośrodka świadczone były bezpłatne przesiewowe badanie okulistyczne w tzw. Zaćmობusie oraz przeprowadzano akcje krwiodawstwa (na czas pandemii zawieszony); świadczony był wolontariat (na czas trwania pandemii zawieszony).

szczegółowych informacji, w tym do pracowników socjalnych obsługujących dany rejon.

(akta kontroli str. 879-891,1514)

Program „Senior+” był promowany np. na stronach Urzędu Miasta Świętochłowic, na Facebooku OPS, ponadto wydrukowane zostały ulotki promocyjne, a ogłoszenia o możliwości korzystania z usług DDS+ zostały również przekazane do odczytania podczas mszy świętych i nabożeństw w Świętochłowickich parafiach.

(akta kontroli str. 892-899)

1.4. Finansowanie pomocy społecznej świadczonej osobom starszym

Na finansowanie usług wynikających z art. 50-54 ustawy o pomocy społecznej, OPS ponosił wydatki w dziale 852 – *Pomoc społeczna*, z tego: w 2018 r. – 2 924 681,48 zł, co stanowiło 96,2% całego planu wydatków gminy na pomoc społeczną wynoszącego 3 039 206 zł), w 2019 r. - 3 264 104,60 zł (95,8% planu wynoszącego 3 406 568 zł), w 2020 r. – 3 356 690,93 zł (92,2% planu wynoszącego 3 642 399,25 zł), z tego na:

1) usługi opiekuńcze sprawowane w miejscu zamieszkania (art. 50), w 2018 r. – 909 481,36 zł (97,3% środków zaplanowanych dla OPS w kwocie 935 179), w 2019 r. – 1 046 139,75 zł (95,3% planu wynoszącego 1 097 734 zł), w 2020 r. – 1 026 826,96 zł (95,8% planu wynoszącego 1 311 772,25 zł), dodatkowo na usługi opiekuńcze w roku 2018 i 2019 OPS wydatkował środki finansowe przyznane z UE w ramach projektu „Coby Starzikom żyło się lepiej” w kwotach: 86 748,50 zł, 239 627,00 zł,

2) posiłki w ośrodku wsparcia (art. 51), w 2018 r. – 180 825,71 zł (99,9% środków zaplanowanych dla OPS w kwocie 181 000,00 zł), w 2019 r. – 150 755,28 zł (99,8% planu wynoszącego 151 000,00 zł), w 2020 r. – 131 505,37 zł (99,6% planu 132 000,00 zł),

3) pobyt w domach pomocy społecznej (art. 54), w 2018 r. – 1 824 374,41 zł (94,9% środków zaplanowanych dla OPS w kwocie 1 923 027,00 zł), w 2019 r. – 1 980 461,07 zł (99,8% planu wynoszącego 1 984 337,00 zł), w 2020 r. – 1 958 731,60 zł (niemal 100% planu wynoszącego 1 959 000,00 zł).

Według Dyrektora OPS środki finansowe pozostające w dyspozycji OPS zapewniały realizację ww. zadań. *Opłaty za pobyt w domach pomocy społecznej, usługi opiekuńcze oraz posiłki w ośrodku wsparcia to zadania obligatoryjne pomocy społecznej, traktowane były zawsze priorytetowo, tym samym dokonywano wszelkich starań, aby zapewniane były zgodnie z potrzebami mieszkańców Świętochłowic.*

Średni miesięczny wydatek OPS na usługi społeczne, w tym: usługi opiekuńcze sprawowane przez OPS w miejscu zamieszkania seniorów w 2019 r. wzrósł w stosunku do 2018 r., ale zmalał w 2020 r. i wynosił: w 2018 r. – 75 790,11 zł, w 2019 r. – 87 178,31 zł (w tym: 7 229,04 zł środki z UE) i w 2020 r. – 85 568,91 zł (w tym: 19 968,92 zł środków z UE). Podobnie średni miesięczny koszt pobytu w domu pomocy społecznej był najwyższy w 2019 r. i wynosił 165 038,42 zł, natomiast w 2018 r. wynosił 152 031,20 zł, a w 2020 r. – 163 227,63 zł. Zmalał natomiast średni miesięczny koszt posiłków w ośrodku wsparcia i w kolejnych latach wynosił odpowiednio: 15 068,80 zł, 12 562,94 zł i 10 958,78 zł.

(akta kontroli str. 1516-1518,2081)

1.5. Rozwój poszczególnych form pomocy seniorom na terenie gminy

Liczba osób korzystających w latach 2017 - 2020 z usług placówek wsparcia dziennego¹⁹, usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz DPS kształtowała się następująco:

w 2017 r.:

- 72 osoby korzystały z usług placówek wsparcia dziennego „Senior+” – średni miesięczny koszt pobytu osoby wynosił 279,8 zł;
- 110 osób korzystało z usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania – średni miesięczny koszt dla jednej osoby wynosił 396 zł;
- 110 osób korzystało z DPS – średni miesięczny koszt pobytu osoby wynosił 3,3 tys. zł;

w 2018 r.:

- 95 osób korzystało z usług placówek wsparcia dziennego „Senior+” – średni miesięczny koszt pobytu osoby wynosił 329,6 zł;
- 123 osoby korzystały z usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania – średni miesięczny koszt dla jednej osoby wynosił 413,6 zł;
- Sześć osób korzystało ze specjalistycznych usług opiekuńczych – średni miesięczny koszt pobytu osoby wynosił 546,5 zł;
- 98 osób korzystało z DPS – średni miesięczny koszt pobytu osoby wynosił 3,5 tys. zł;

w 2019 r.:

- 94 osoby korzystały z usług placówek wsparcia dziennego „Senior+” – średni miesięczny koszt pobytu osoby wynosił 401,9 zł;
- 194 osoby korzystały z usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania – średni miesięczny koszt dla jednej osoby wynosił 413,6 zł;
- 109 osób korzystało z DPS – średni miesięczny koszt pobytu osoby wynosił 3,69 tys. zł;

w 2020 r.:

- 72 osoby korzystały z usług placówek wsparcia dziennego „Senior+” – średni miesięczny koszt pobytu osoby wynosił 401,7 zł;
- 224 osoby korzystały z usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania – średni miesięczny koszt dla jednej osoby wynosił 417,3 zł;
- sześć osób korzystało ze specjalistycznych usług opiekuńczych – średni miesięczny koszt pobytu osoby wynosił 546,5 zł;
- 101 osób korzystało z DPS – średni miesięczny koszt pobytu osoby wynosił 3,86 tys. zł.

Działania OPS koncentrowały się na formach pomocy realizowanych w miejscu zamieszkania oraz w środowisku lokalnym. Tym samym pomoc społeczna w Świętochłowicach nie wykazywała cech instytucjonalizacji.

Jak wyjaśniła Dyrektor *pomoc społeczna dokłada wszelkich starań, aby osoby starsze mogły jak najdłużej przebywać w swoim środowisku. Do DPS ww. osoby są kierowane, kiedy z uwagi na wiek, choroby, czy niepełnosprawność, nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania*”.

(akta kontroli str. 878,900,1514)

¹⁹ DDS+ przy ul. Imieli 12 oraz filia DDS+ przy ul. Katowickiej 35.

1.6. Programowanie działań na rzecz seniorów w gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Świętochłowic do roku 2030 została opracowana przez podmiot zewnętrzny i przyjęta 3 czerwca 2015 r.²⁰ Strategia zawierała elementy wskazane w art. 16b ustawy o pomocy społecznej. W obowiązującym okresie nie była aktualizowana.

W Strategii tej działania skierowane do osób starszych zaplanowano w jednym z trzech celów strategicznych (Cel strategiczny I) – *Zaspokojenie podstawowych potrzeb społecznych mieszkańców Świętochłowic w stopniu, który wzmacnia poczucie przynależności i zwiększa tym samym poziom integracji społecznej lokalnej*, w tym w trzech z 10 celów operacyjnych:

1) *Dopasowanie powszechnej opieki medycznej do podstawowych potrzeb głównych grup wiekowych Świętochłowiczan (I/3)*, w tym: *Opracowanie programu wspierania niepublicznych placówek leczniczych, które zajmują się problemami zdrowotnymi osób starszych (miedzy innymi leczeniem paliatywnym i opieką hospicyjną) - I/3.SL.10*

2) *Społeczne i przestrzenne otwarcie Świętochłowic na osoby niepełnosprawne (I/4)*,

3) *Odbudowa więzi międzyludzkich, poczucia bezpieczeństwa i wzmocnienie integracji pomiędzy różnymi kategoriami i grupami społecznymi w Świętochłowicach (I/7)*. W ramach działań sprzyjających solidarności międzypokoleniowej i tworzeniu warunków do pobudzania aktywności obywatelskiej osób starszych w społeczności lokalnej wyznaczono dwa kierunki:

- *Stworzenie programu akcji społecznych z udziałem przeciwstawnych kategorii wiekowych (np. dzieci vs. osoby starsze: zaangażowanie wolontariatu uczniowskiego w obchody „Dnia Seniora”, przy okazji „Dnia Babci” i „Dnia Dziadka”, Centrum Usług Osiedlowych itd., itp.) – I/7.SL.30.*

- *Koordinacja działań lokalnych grup seniorów w ramach ogólnomiejskiego Klubu Seniora – I/7.SL.77.*

Jak podał I Zastępca Prezydenta Miasta, realizacja pierwszego z przyjętych celów operacyjnych I/3.SL.10 polegała m.in. na działaniach wynikających z programów takich jak: *Program polityki zdrowotnej w zakresie szczepień profilaktycznych przeciwko grypie osób od 60 roku życia zamieszkałych w gminie Świętochłowice*, w trakcie którego zaszczepiono 2000 osób oraz udzielono 416 konsultacji lekarskich, *program „Senior z Wigorem”* skierowanym dla osób 60+ zamieszkujących miasto Świętochłowice, ukierunkowanym na przeciwdziałanie urazom i chorobom narządu ruchu (do czasu wprowadzenia w marcu 2020 r. stanu epidemii w zw. z SARS-CoV-2 odbyło się pięć edycji programu, po tym okresie działania zostały zawieszona). Ponadto mieszkanki Świętochłowic w wieku 50-69 lat mogły korzystać z bezpłatnych badań mammograficznych. Drugi cel operacyjny (I/4) realizowano poprzez modernizację ulic i chodników z uwzględnieniem wymogów osób niepełnosprawnych (m.in. wykonanie przejść dla pieszych, obniżenie krawężników, wykonanie nowych chodników oraz zatok do parkowania przeznaczonych dla osób z niepełnosprawnościami). Trzeci cel operacyjny (I/7) realizowano poprzez działania mające na celu wzmocnienie integracji różnych kategorii i grup społecznych, w tym m.in. Uniwersytet Trzeciego Wieku, DDS+, Wtorkowe spotkania dla Seniorów pod Wieżami KWK Świętochłowice.

²⁰ Uchwała Nr X/88/15 Rady Miejskiej w Świętochłowicach w sprawie: przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Świętochłowic do roku 2030, dalej Strategia.

Według Dyrektora OPS zgodnie z obowiązkiem wynikającym z art. 110 ust. 4 ups opracowywano coroczne sprawozdania z realizacji Strategii, które przekazywane były do Urzędu Miasta. Żadnych innych działań nie podejmowano.

(akta kontroli str. 549-551,613-669, 925,928,1574-1580,1610-1613)

1.7. Potrzeby w zakresie pomocy społecznej osobom starszym

Potrzeby OPS w zakresie pomocy społecznej osobom starszym na lata 2018-2020 określono we wnioskach składanych do projektu budżetu gminy na każdy rok, a także w sprawozdaniach z działalności OPS w Świętochłowicach za 2017 r., 2018 r. i 2019 r. Wysokość potrzeb zgłaszanych do projektu budżetu Gminy w dziale 852 – *Pomoc społeczna* wyniosła: na 2018 r. – 15 095 237,00 zł, na 2019 r. – 17 626 283,17 zł i na 2020 r. – 19 055 079,85 zł. Środki przyznane w budżecie Gminy na każdy rok budżetowy wyniosły odpowiednio: 13 032 367,00 zł, 13 548 284,00 zł i 13 265 076,00 zł. W wyniku wprowadzonych zmian ostatecznie plan po zmianach na koniec każdego roku kontrolowanego okresu wyniósł: w 2018 r. – 16 443 593,45 zł, w 2019 r. – 15 107 486,95 zł, a w 2020 r. – 15 610 018,63 zł.

W powyższych kwotach uwzględnione zostały środki z budżetu państwa oraz z UE. Niższa wysokość ostatecznie przyjętych środków w zakresie pomocy społecznej w stosunku do pierwotnych potrzeb Jak wyjaśniła Dyrektor OPS, nie miało to jednak wpływu na realizację zadań obligatoryjnych pomocy społecznej.

OPS przygotował ocenę zasobów pomocy społecznej na rok 2018 i 2019. Oceny te zawierały elementy wymagane ustawą o pomocy społecznej (art.16a ust. 1-3).

(akta kontroli str.72,84,95,752-753,829,1518,1695-1698, 2082-2084)

1.8. Inne lokalne programy skierowane do osób starszych

W kontrolowanym okresie OPS realizował 10 projektów socjalnych skierowanych do osób starszych. Były to: 1) Postaw na seniora²¹ – program aktywizujący dla seniorów z dzielnicy Lipiny; 2) „Starość może być radosna”²² – integracja osób starszych na Lipinach; 3) „I Ty możesz zostać superbohaterem”²³ – przygotowanie młodzieży ze świętochłowickiej dzielnicy Lipiny do pracy wolontaryjnej z osobami starszymi; 4) „Głos seniora” – aktywizacja obywatelska seniorów z Lipin; 5) Dzieci i seniorzy we współczesnym świecie. Możliwość budowania relacji międzypokoleniowych w Programie Aktywności Lokalnej „Razem możemy więcej” na Lipinach; 6) Przełamywanie stereotypu kobiet w rodzinie i społeczności lokalnej; 7) Zajęcia rehabilitacyjne dla osób powyżej 60 roku życia – w ramach DDS+; 8) Nieodpłatne wypożyczalnie sprzętu rehabilitacyjnego; 9) Realizacja Projektu „Coby Starzikom żyło się lepiej”²⁴ – kompleksowe usługi senioralne dla mieszkańców Świętochłowic poprzez: usługi asystenckie (osoby niepełnosprawne), usługi opiekuńcze (osoby niesamodzielne), teleopieka²⁵, wsparcie psychologiczne, wsparcie prawne, utworzenie Centrum Wsparcia Seniora²⁶; 10) Działania Sekcji

²¹ Program polegał na uczestnictwie w zajęciach skierowanych do seniorów: zajęciach sportowych i okoloruchowych, wyjściach do kina, uczestnictwie w warsztatach manualnych, zajęciach rozrywkowych.

²² Program przewidywał spotkania, wspólne zajęcia, wyjścia, wycieczki.

²³ Spotkania młodzieży z osobami starszymi, co umożliwiło zarówno poznanie osób starszych mieszkających w dzielnicy, jak i uzyskanie wiedzy na temat ich codziennych problemów, potrzeb i możliwości udzielania pomocy.

²⁴ Celem projektu: była poprawa sytuacji życiowej, wzrost poczucia bezpieczeństwa, wzrost uczestnictwa w życiu społecznym i przeciwdziałanie marginalizacji. Działania w projekcie: usługi asystenckie (osoby niepełnosprawne), usługi opiekuńcze (osoby niesamodzielne), usługi sąsiedzkie, teleopieka, wsparcie psychologiczne, wsparcie prawne, utworzenie Centrum Wsparcia Seniora,

²⁵ Dodatkowa usługa opiekuńcza, wykorzystująca nowoczesne technologie. Jej celem jest zwiększenie bezpieczeństwa osób starszych, niesprawnych, chorych i innych, pozostających samotnie w swoich domach.

²⁶ Centrum Wsparcia Seniora powstało w ramach Projektu „Coby Starzikom było lepiej-kompleksowe usługi senioralne dla mieszkańców Świętochłowic”. Mieszkańcy miasta w wieku 60+ oraz ich opiekunowie mogli

Aktywności Lokalnej i Świetlicy Środowiskowej „Promyk” prowadzone były np. zajęcia z zumbi²⁷, wieczory z planszówkami, raz w tygodniu spotkania dla seniorów. Programy te, jak wyjaśniła Dyrektor OPS, przede wszystkim były opracowywane i realizowane przez OPS. Zwracano się również do Urzędu Miasta, jednostek miejskich (m.in. Straż Miejska, Straż Pożarna) lub pracowników naukowych Uniwersytetu Śląskiego. np. o zaopiniowanie programu (przewidywanych w nim aktywności, czy uczestnictwo w programie – np. udział w spotkaniach z seniorami, edukowanie o zagrożeniach i jak się przed nimi ustrzec, etc).

(akta kontroli str. 874-876,924-925,928-931)

Ponadto OPS opracował i realizował programy lokalne, dedykowane również dla osób starszych. A mianowicie: 1) Świętochłowicki program na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2013-2020, 2) Program wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej w Świętochłowicach na lata 2018-2020, 3) Gminny program przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w mieście Świętochłowice na lata 2016-2020. Ostatni Program jest realizowany we współpracy ze Specjalistycznym Ośrodkiem Wsparcia „Przystań”.

(1558-1559,1573-1574)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

W opracowanej *Diagnozie potrzeb mieszkańców Świętochłowic po 60 roku życia* rozpoznano i przeanalizowano lokalne potrzeby w zakresie zapewnienie wsparcia osobom starszym. W *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Świętochłowic do roku 2030* zaplanowano do realizacji działania skierowane do osób starszych.

Osoby starsze mogły korzystać z usług placówek wsparcia dziennego, usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania, specjalistycznych usług opiekuńczych oraz DPS, a środki finansowe będące w dyspozycji OPS pozwalały na realizację tych zadań. OPS realizował projekty socjalne skierowane do osób starszych. Seniorzy byli informowani o możliwości uzyskania wsparcia na terenie gminy.

OBSZAR

2. Wykonywanie dotowanych zadań, uzyskanie zakładanych efektów oraz przestrzeganie zasad wykorzystania środków określonych w Programie „Senior+” i w umowach

Opis stanu
faktycznego

2.1 Organizacja placówki Senior+

korzystać ze wsparcia w obszarze edukacyjno-doradczym. W ramach Centrum: wydawane były „Koperty życia”, seniorzy otrzymywali wsparcie emocjonalne i informacyjne zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami, byli instruowani jak otrzymać orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (wydawane były wnioski), jak otrzymać dostęp do rehabilitacji w warunkach domowych (koordynator usług społecznych był w stałym kontakcie z poradniami podstawowej opieki zdrowotnej oraz poradnią rehabilitacyjną), czy jakie były warunki skorzystania z pomocy finansowej OPS (w przypadku osób kwalifikujących się do otrzymania pomocy- zgłoszenie takiej informacji pracownikom socjalnym z rejonu), odbywały się spotkania edukacyjne dla świętochłowickich seniorów i ich opiekunów faktycznych ze Strażą Miejską, Komendą Miejską Policji, Komendą Miejską Państwowej Straży Pożarnej, Centrum Leczenia Zimnem, Polskim Związkiem Emerytów i Rencistów, Narodowym Funduszem Zdrowia, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, Szkołami Policealnymi itd. (na czas pandemii zawieszono), na terenie Ośrodka świadczone były bezpłatne przesiewowe badanie okulistyczne w tzw. Zaćmibusie oraz przeprowadzane były akcje krwiodawstwa (na czas pandemii zawieszono), świadczony był wolontariat (na czas trwania pandemii zawieszony). Wsparcie udzielane było w formie osobistej lub telefonicznej. Centrum Wsparcia Seniora było dostępne od poniedziałku do piątku w godzinach pracy Ośrodka Pomocy Społecznej.

²⁷ Zumba to taniec, łączący w sobie dwa rodzaje aktywności: taniec i trening aerobowy.²⁸ Wprowadzony Zarządzeniami Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Świętochłowicach: nr 12/2017 z dnia 23 czerwca 2017 r. oraz 56/2019 z dnia 31 grudnia 2019 r.

Zasady działania DDS+ uregulowano w *Regulaminie Organizacyjnym DDS+*²⁸, zgodnie z którym placówka działała od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 15:00, przy czym zamieszczono w nim zapis o tym, że godziny funkcjonowania DDS+ mogą ulec rozszerzeniu w przypadku zaistnienia potrzeb środowiska lokalnego.

Zgodnie z Regulaminem, celem działania DDS+ było zapewnienie wsparcia maksymalnie 60 seniorom (osobom nieaktywnym zawodowo w wieku 60+) i osobom niepełnosprawnym poprzez korzystanie z oferty na rzecz aktywizacji społecznej, poprzez integrację ze środowiskiem lokalnym oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu (oferta usług opiekuńczych oraz usług związanych z rozwojem kulturalnym, rekreacją), a także usług prozdrowotnych w zakresie aktywizacji ruchowej lub kinezyterapii.

Podstawowy zakres usług świadczonych przez DDS+ obejmował usługi:

- 1) socjalne w tym: wyżywienie – dwa posiłki dziennie z uwzględnieniem żywienia dietetycznego oraz podwieczerek w czasie terapii; udostępnienie urządzeń do utrzymania higieny osobistej,
- 2) opiekuńcze w tym: udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach dnia codziennego; wsparcia oraz pomocy adekwatnej do potrzeb i możliwości wynikających z wieku i stanu zdrowia, w tym wsparcia specjalistycznego,
- 3) edukacyjne,
- 4) kulturalno –oświatowe,
- 5) aktywności ruchowej lub kinezyterapii,
- 6) sportowo – rekreacyjne,
- 7) aktywizujące społecznie (w tym wolontariat międzypokoleniowy),
- 8) terapii zajęciowej,
- 9) prowadzenie punktów wydawania posiłków.

(akta kontroli str. 901-919)

W czasie pandemii koronawirusa SARS-CoV-2 pracownicy OPS mieli możliwość ubiegania się o skierowanie do pracy zdalnej²⁹. W każdym przypadku decyzję o skierowaniu pracownika do pracy zdalnej podejmował pracodawca.

Od 1 czerwca 2020 r. weszła w życie procedura postępowania w DDS+ w związku z panującą sytuacją epidemiologiczną³⁰, która określała sposoby: zapewnienia bezpieczeństwa pracowników, organizacji zajęć w DDS+, zapewnienia higieny, czyszczenia i dezynfekcji pomieszczeń i powierzchni, wydawania posiłków.

W dniu 5 października 2020 r.³¹ Dyrektor OPS podjął decyzję o czasowym zamknięciu DDS+ dla uczestników.

Od 4 grudnia 2020 r. Dyrektor OPS³² zdecydował o wyłączeniu ze skierowania do pracy zdalnej pracowników pobierających dodatek terenowy, pracowników DDS+, kierowców, pracownika gospodarczego, pracowników, których praca wymaga korzystania z dokumentacji w wersji papierowej, Inspektora ds. BHP, kierowników działów/sekcji/jednostki podległej, asystentów osoby niepełnosprawnej.

²⁸ Wprowadzony Zarządzeniami Dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Świętochłowicach: nr 12/2017 z dnia 23 czerwca 2017 r. oraz 56/2019 z dnia 31 grudnia 2019 r.

²⁹ Zgodnie z Zarządzeniami Dyrektora OPS: nr 6/2020 z dnia 30 marca 2020 r., nr 7/2020 z dnia 30 kwietnia 2020 r., nr 12/2020 z dnia 10 czerwca 2020 r.,

³⁰ Procedura wprowadzona Zarządzeniem nr 11 Dyrektora OPS z dnia 29 maja 2020 r.

³¹ Zarządzeniem nr 27/2020 z dnia 5 października 2020 r.

³² Zarządzeniem nr 31/2020 z dnia 4 listopada 2020 r., nr 41/2020 z dnia 4 grudnia 2020 r., nr 45/2020 z dnia 23 grudnia 2020 r.

Działania placówki były zgodne z przyjętym regulaminem organizacyjnym. W 2020 r. z uwagi na pandemię koronawirusa, na podstawie poleceń i decyzji Wojewody Śląskiego działalność DDS+ została zawieszona w okresie od 12 marca 2020 r. do 19 lipca 2020 r. oraz od 20 października 2020 r. do odwołania. W trakcie pandemii pracownicy OPS zatrudnieni na umowy o pracę realizowali Program „Senior+” poprzez m.in.:

- prowadzenie rozmów telefonicznych z seniorami;
- przekazywanie (wraz z wydawanymi posiłkami) pakietów do treningu pamięci (rebusy, krzyżówki), materiałów do samodzielnego wykonania ozdób świątecznych, ulotek informacyjnych (jak prawidłowo zdejmować maseczkę, myć ręce);
- udzielanie pomocy w miejscu zamieszkania (kiedy zachodziła taka konieczność) z zachowaniem reżimu sanitarnego;
- uruchomienie na Facebooku fan page DDS+, co umożliwiło szerszy kontakt z uczestnikami i pozwoliło np. na udostępnianie im dodatkowych materiałów, prezentowanie prac wykonanych przez seniorów;
- uruchomienie dodatkowego numeru telefonu komórkowego.

W całym tym okresie seniorzy mogli korzystać z posiłków na wynos.

(akta kontroli str. 927-928, 1408-1513)

2.2 Zatrudnienie w placówce „Senior+”

W okresie objętym kontrolą w DDS+ był zatrudniony kierownik³³, spełniający wymagania określone w art. 111a ust. 3 ustawy o pomocy społecznej.

(akta kontroli str. 1356)

a) Minimalne wymagania kwalifikacyjne pracowników i współpracowników świadczących usługi w placówkach Senior+ określała ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o pracownikach samorządowych³⁴ oraz załącznik nr 1 do Regulaminu wynagradzania pracowników OPS w Świętochłowicach oraz jednostek podległych³⁵, w którym wskazano: stanowisko, kategorię zaszeregowania, wykształcenie oraz umiejętności zawodowe i staż pracy w latach. Jak podała Dyrektor OPS kwalifikacje pracowników i współpracowników realizujących usługi w Programie „Senior+” nie były dodatkowo określane. OPS nie zwracał się do Urzędu Miasta o określenie kwalifikacji pracowników i współpracowników realizujących oferty usług w placówkach „Senior+”.

(akta kontroli str. 1514, 1519-1552, 1571-1572, 1588-1590)

W 2018 r. w ramach Programu Senior+ w DDS+ poza kierownikiem i jedną osobą zatrudnioną na stanowisku pomoc administracyjna:

- do prowadzenia terapii zatrudniono trzy osoby - dwie na umowie zlecenia, jedną na umowie o pracę (0,5 etatu),
- dietetyk był zatrudniony w ramach prowadzenia własnej działalności gospodarczej.
- w kuchni³⁶ było zatrudnionych 14 osób, w tym 13 na pełny etat i jedna osoba na pół etatu, wszyscy pracownicy kuchni byli zatrudnieni na umowę o pracę (jeden

³³ Pani E.M. od 1 stycznia 2011 r. do 26 grudnia 2019 r. W OPS zatrudniona od 1 lipca 1990 r., Pani M. Sz. od 27 grudnia 2019 r. do 27 stycznia 2021 r. W OPS zatrudniona od 10 października 1997 r.

³⁴ DZ.U. z 2019 r., poz. 1282.

³⁵ Regulamin wynagradzania pracowników OPS w Świętochłowicach oraz jednostek podległych został wprowadzony Zarządzeniem nr 21/12 Dyrektora OPS w Świętochłowicach z dnia 23 lipca 2012 r. ostatni aneks załącznika został dokonany 8 maja 2019 r. – zmiana dotyczyła stanowiska opiekun.

³⁶ Kuchnia funkcjonowała w Domu w latach 2018 – 2019.

szef kuchni, jeden starszy kucharz, trzech kucharzy, 8 osób na stanowisku pomoc kuchenna, jeden magazynier).

W 2019 r.

- do prowadzenia terapii zatrudniono pięć osób - trzy na umowie zlecenia, jedną na umowie o pracę (0,5 etatu) i jedną osobę prowadzącą działalność gospodarczą.
- w kuchni było zatrudnionych 15 osób, w tym 14 na pełny etat i jedna osoba na pół etatu, wszyscy pracownicy kuchni byli zatrudnieni na umowę o pracę (jeden szef kuchni, jeden starszy kucharz, trzech kucharzy, 8 osób na stanowisku pomoc kuchenna, jeden magazynier i jeden inspektor)

W 2020 r.³⁷

- w DDS+ było zatrudnionych czterech opiekunów na pełen etat w ramach umowy o pracę;
- do prowadzenia terapii zatrudniono trzy osoby - dwie na umowie zlecenia, jedną na umowie o pracę.

Tym samym obowiązek zatrudnienia co najmniej jednej osoby na 15 seniorów w okresie objętym kontrolą był spełniony. W DDS+ był zatrudniony fizjoterapeuta oraz instruktorzy terapii zajęciowej.

W 2018 r.

- średni, miesięczny wymiar czasu pracy fizjoterapeuty wynosił 20,8 godziny;
- osoba prowadząca zajęcia muzyczne od maja do grudnia³⁸ pracowała w wymiarze 10 godzin w miesiącu;
- instruktor terapii zajęciowej był zatrudniony na pół etatu.

W 2019 r.

- średni, miesięczny wymiar czasu pracy fizjoterapeuty wynosił 20,3 godziny;
- osoba prowadząca zajęcia muzyczne pracowała w wymiarze 10 godzin w miesiącu;
- instruktor terapii zajęciowej był zatrudniony na pół etatu do 30 czerwca 2019 r.;
- od 3 lipca 2019 r. osoba prowadząca zajęcia terapeutyczne była zatrudniona w wymiarze 30 godzin w miesiącu.

W 2020 r. w okresie znoszenia obostrzeń dot. reżimu sanitarnego związanego z pandemią koronawirusa SARS CoV-2, kiedy DDS+ był otwarty dla uczestników:

- fizjoterapeuta pracował: 21 godzin w styczniu, 20 godzin w lutym, 10 godzin w marcu, 6,5 godziny w sierpniu, 11 godzin we wrześniu i 14 godzin w październiku;
- osoba prowadząca zajęcia muzyczne pracowała: 10 godzin w styczniu, 9 godzin w lutym, 10 godzin w marcu, 4 godziny w lipcu, 10 godzin w sierpniu, 9 godzin we wrześniu i 10 godzin w październiku;
- osoba prowadząca zajęcia terapeutyczne pracowała: 30 godzin w styczniu, 30 godzin w lutym, 10 godzin w marcu, 8 godzin w lipcu, 30 godzin w sierpniu, 30 godzin we wrześniu i 22,5 godziny w październiku;

Z informacji uzyskanych od Dyrektora OPS wynika, że stan zatrudnienia ww. specjalistów był odpowiedni dla potrzeb placówki, a seniorzy nie zgłaszali potrzeb związanych ze skróceniem bądź wydłużeniem zajęć. Stan zatrudnienia w DDS+ był zgodny z zasobami kadrowymi wskazanymi w ofercie złożonej przez samorząd w ramach konkursu.

(akta kontroli str. 424,489,521, 920-923,151,1555-1557)

2.3 Zakres usług świadczonych przez placówkę „Senior+”

³⁷ Z dniem 1 stycznia 2020 r. kuchnię przejął Dom Pomocy Społecznej „Złota Jesień”.

³⁸ Została zatrudniona w 2 maja 2018 r.

DDS+ był czynny od poniedziałku do piątku w godzinach od 7:00 do 15:00. Seniorzy byli objęci następującym rodzajem usług:

- usługi socjalne: praca socjalna mająca na celu wspieranie seniorów w czynnościach i sprawach dot. życia codziennego. Pomoc polegała m.in. na adaptacji seniorów w nowym środowisku, prowadzeniu rozmów wspierających pod kątem stanu psychicznego oraz zapewnianiu wyżywienia z uwzględnieniem żywienia dietetycznego, udostępnianiu urządzeń do utrzymania higieny osobistej tj. kabiny prysznicowej, pralki, nawiązywanie współpracy z najbliższą rodziną i środowiskiem lokalnym.
- usługi edukacyjne: warsztaty komputerowe, zajęcia plastyczne, treningi pamięci, konkursy, konsultacje ze specjalistami m.in. z lekarzem, psychologiem, dietetykiem, wykłady, pogadanki, seminaria.
- usługi kulturalno-oświatowe: zajęcia biblioteczne, spotkania z kulturą, spotkania międzypokoleniowe z młodzieżą, przedszkolakami, spotkania okolicznościowe z okazji „Dnia Babci i Dziadka”, „Dnia Kobiet”, „Dnia Matki”, „Walentynek”, zajęcia literacko-plastyczne zorganizowane w Miejskiej Bibliotece Publicznej w ramach projektu „Radosna Jesień Życia”, wyjścia do kina, teatru, muzeum, zwiedzanie wystaw i wernisaży.
- usługi dot. aktywności ruchowej lub kinezyterapii: ćwiczenia gimnastyczne przeprowadzane w małych grupach oraz indywidualnie na świetlicy i na sali rehabilitacyjnej z przyrządami, zajęcia taneczne.
- usługi sportowo – rekreacyjne: pikniki, festyny, wycieczki, imprezy plenerowe, gry zręcznościowe z przyrządami, zabawy na wolnym powietrzu, ćwiczenia sprawnościowe, spacer, zajęcia z kijkami do Nordic Walking, turnieje, zawody, konkursy, mistrzostwa.
- usługi aktywizujące, społeczne (w tym wolontariat międzypokoleniowy): konsultacje dot. możliwości podjęcia wolontariatu, spotkania integracyjne z seniorami, młodzieżą, przedszkolakami, zabawy taneczne, bale, grillowania, przedstawienia w wykonaniu Chóru Senior+.
- usługi terapii zajęciowej: terapia sztuką poprzez bierny i czynny kontakt ze sztuką i kulturą za pomocą rysunku, grafiki, malarstwa, filmoterapii, zdobnictwa, dekoracji, muzykoterapii, biblioterapii, choreoterapii i socjoterapii. Zajęcia prowadził wykwalifikowany terapeuta zajęciowy i instruktor muzyki.

(akta kontroli str. 1088-1355)

Z usług DDS+ skorzystały: w 2017 r. – 72 osoby, w 2018 r. - 95, w 2019 r. - 94 i w 2020 r. – 72.

W latach 2018-2019 najczęściej korzystano z usług związanych z aktywnością ruchową lub kinezyterapią (w 2018 r. przeprowadzono 198 zajęć, a w 2019 r. – 189), natomiast w 2020 r. najczęściej z usług socjalnych, co było związane z pandemią koronawirusa SARS-CoV 2 i reżimem sanitarnym, który doprowadził do zamknięcia DDS+ dla uczestników. W okresie zamknięcia jedynie forma działalności dot. wydawania posiłków na wynos była dostępna dla uczestników Programu.

Ponadto w kontrolowanym okresie osoby starsze korzystały z: usług edukacyjnych: (w 2018 r. przeprowadzono 46 takich zajęć, w 2019 r. – 36, a w 2020 r. – 16), zajęć kulturalno-oświatowych (w 2018 r. przeprowadzono 53 zajęcia, w 2019 r. – 40, a w 2020 r. – 21), zajęć sportowo-rekreacyjnych (w 2018 r. przeprowadzono 33 zajęcia, w 2019 r. – 35, a w 2020 r. – 21), zajęć aktywizujących, społecznych (w 2018 r. przeprowadzono 31 zajęć, w 2019 r. – 34, a w 2020 r. – 10), warsztatów terapii zajęciowej (w 2018 r. przeprowadzono 108 warsztatów, w 2019 r. – 105, a w 2020 r. – 51).

DDS+ w zakresie świadczonych usług współpracował m.in. ze/z:

- Środowiskowym Domem Samopomocy w Świętochłowicach – organizacja wspólnych spotkań karaoke;
- Związkiem Emerytów i Rencistów – uczestnictwo w spotkaniach organizowanych przez Związek (np. Dzień Seniora);
- Policją, Strażą Miejską, Strażą Pożarną – rozmowy na temat własnego bezpieczeństwa w domu, w środowisku lokalnym etc.;
- Muzeum Powstań Śląskich – prezentacje historyczne;
- Narodowym Funduszem Zdrowia, Zakładem Ubezpieczeń Społecznych – spotkania edukacyjne na temat świadczonych przez ww. instytucje usług;
- Dziennymi Domami „Senior+” miast ościennych – spotkania integracyjne;
- Wydziałem Nauk Społecznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach – analizowanie potrzeb osób starszych, funkcjonowanie osób starszych w środowisku.

(akta kontroli str. 877, 927-928, 1087, 1357-1358)

2.4 Minimalne standardy placówki „Senior+”

Oględziny budynku, w którym zlokalizowany był DDS+, wykazały, że budynek był przystosowany do potrzeb i możliwości osób niepełnosprawnych. Placówka spełniała minimalne wymogi określone w pkt IV.2 Programu, a zasoby rzeczowe były zgodne z zasobami wskazanymi w ofercie, posiadała również pomieszczenie klubowe z biblioteczką i prasą, wyposażone w sprzęt RTV, komputer z dostępem do internetu, kanapy, fotele; pomieszczenie do odpoczynku z miejscami do leżenia; pomieszczenie do terapii indywidualnej lub poradnictwa rozumianego jako szeroko pojęta praca socjalna; wydzielone miejsce na pralkę oraz odpowiednio wyposażone miejsce do prasowania. Ponadto OPS posiadał dwa samochody, jednym z nich zapewniał transport osób starszych na zajęcia, a drugim dowóz posiłków.

(akta kontroli str. 1591-1608)

2.5 Postępowanie w sprawie przyznania usług w placówce „Senior+”

Szczegółowe zasady ponoszenia odpłatności za korzystanie z usług w DDS+ regulowały uchwały Rady Miejskiej w Świętochłowicach:

- Nr XVI/169/15 z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Centrum Aktywizacji Osób Starszych, Ośrodkach Wsparcia i Placówkach zapewniających miejsca noclegowe³⁹;
- Nr XVIII/141/19 z dnia 29 sierpnia 2019 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych⁴⁰.

Ponadto w marcu każdego roku Dyrektor OPS wydawał ogłoszenie w sprawie kosztów usług świadczonych w DDS+.

Wsparcie w DDS+ udzielane było na wniosek osoby zainteresowanej po przeprowadzeniu wywiadu przez pracownika socjalnego i zakwalifikowaniu do tej formy pomocy.

Zgodnie z art. 106 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej Dyrektor lub jego Zastępca, z upoważnienia Prezydenta Miasta wydawał decyzje administracyjne przyznające osobie uprawnionej miejsce wraz z wyżywieniem.

Wydanie decyzji było każdorazowo poprzedzone przeprowadzeniem przez pracownika socjalnego rodzinnego wywiadu środowiskowego, który był aktualizowany przed wygaśnięciem decyzji przyznającej miejsce w DDS+, w przypadku zgłoszenia przez seniora chęci dalszego korzystania Programu „Senior+”.

³⁹ Uchwała weszła w życie z dniem 22 stycznia 2016 r.

⁴⁰ Uchwała weszła w życie z dniem 16 września 2019 r.

(akta kontroli str. 924-925,1515,1560-1563,1564-1570,1706-1895)

Na podstawie próby z badania dokumentacji 12 osób⁴¹ korzystających w latach 2018 – 2020 z usług DDS+ stwierdzono, że kwalifikacja osób do placówki „Senior+” odbyła się zgodnie z przyjętymi w gminie zasadami uczestnictwa seniorów w zajęciach oferowanych przez placówkę. Do uzyskania wsparcia kwalifikowano osoby w wieku emerytalnym, o zmniejszonej sprawności psychofizycznej oraz znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej. Osoby te korzystały z kinezyterapii, zajęć sportowo-rekreacyjnych i aktywności ruchowej. Ze względu jednak na tworzenie dziennych imiennych list obecności, a nie list obecności tworzonych do każdej formy zajęć prowadzonych w DDS+, niemożliwe było ustalenie, czy i w jakich innych rodzajach zajęć oferowanych w ramach Programu uczestniczyły te osoby. Żaden z uczestników nie zgłaszał potrzeby dot. dowożenia z miejsca zamieszkania do DDS+. Natomiast, jak poinformowała Dyrektor OPS (...) *Seniorzy byli dowożeni z filii Dziennego Domu „Senior+” do głównej siedziby na terapię zajęciową, zajęcia aktywności ruchowej i kinezyterapię. Seniorów dowożono również na zajęcia odbywające się poza jednostkami podległymi OPS np. spotkania w Bibliotece Miejskiej, przedstawienia organizowane przez Przedszkole, wyjścia do kina, teatru, imprezy organizowane przez Środowiskowy Dom Samopomocy.*

Seniorzy w okresie objętym kontrolą korzystali ze wsparcia od pięciu miesięcy i 30 dni (najkrótszy okres korzystania z usług DDS+) do trzech lat, dwóch miesięcy i 30 dni (najdłuższy okres korzystania z DDS+, w okresie objętym kontrolą, na podstawie badania próby 12 teczek osobowych uczestników Programu). Seniorzy zaprzestawali korzystania z usług DDS+ bądź rezygnowali z uczestnictwa w Programie, z powodu śmierci, pogorszenia stanu zdrowia, lub pandemii koronawirusa, która znacznie ograniczyła działalność DDS+. W badanej próbie osiem osób zrezygnowało z uczestnictwa w Programie: jeden z uczestników był konfliktowy, nie był w stanie dostosować się do reguł funkcjonowania w społeczności uczestników DOMU SENIOR +; trzy osoby ze względu na pandemię, dwie osoby ze względu na pogarszający się stan zdrowia; w przypadku dwóch osób OPS nie posiadał informacji.

Stwierdzono, że w jednym przypadku nieprawidłowo naliczono opłaty za pobyt w placówce, a dwóm osobom nie wydano decyzji administracyjnej ustalającej opłatę za korzystanie z usług DDS+, co zostało szczegółowo opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości.*

(akta kontroli str. 1359-1361,1514-1552, 2076-2080,1581-1583,2076-2080)

Dodatkowo badaniem objęto *Wykazy uczestników posiadających zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w aktywności ruchowej* za lata 2018-2020. Z wykazów tych wynikało, że z udziału w zajęciach ruchowych (kinezyterapii), sportowo-rekreacyjnych i aktywizujących mogli korzystać seniorzy posiadających wystawione przed ponad rokiem zaświadczenia lekarskie o braku przeciwwskazań do udziału w ww. zajęciach.

(akta kontroli str.1558-1559,2043-2080)

W 2018 r. dopuszczono do udziału w zajęciach ruchowych (kinezyterapii), sportowo-rekreacyjnych i aktywizujących 12 osób z zaświadczeniami lekarskimi wydanymi w 2016 r., spośród 30 osób znajdujących się na wykazach uczestników posiadających zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w aktywności ruchowej, co stanowiło 40% zaświadczeń.

W roku 2019 dopuszczono do udziału w zajęciach ruchowych (kinezyterapii), sportowo-rekreacyjnych i aktywizujących 11 osób z zaświadczeniami lekarskimi

⁴¹ Wszystkie 12 osób zostało objętych pomocą na wniosek.

wydanymi w 2016 r. i 7 osób z zaświadczeniami lekarskimi wydanymi w 2017 r., spośród 30 osób znajdujących się na wykazach uczestników posiadających zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w aktywności ruchowej, co stanowiło 60% zaświadczeń.

Ponadto w aktach osobowych jednej z 12 osób w badanej próbie (S.S.) nie było zaświadczenia lekarskiego z 6 listopada 2017 r. wykazanego w wykazach uczestników posiadających zaświadczenia lekarskie o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w aktywności ruchowej.

(akta kontroli str.1558-1559,2043-2075,2076-2080)

Dyrektor OPS wyjaśniła (...) iż żaden przepis prawa ani wytyczne Programu Wieloletniego „Senior+” nie określają terminu ważności zaświadczenia lekarskiego pozwalającego na uczestnictwo w ww. zajęciach. Zaświadczenie było składane przez uczestnika po zakwalifikowaniu do udziału w zajęciach Dziennego Domu „Senior+”. Ponadto każdy uczestnik był informowany, iż w przypadku zaistnienia okoliczności niepozwalających na uczestnictwo w zajęciach (ze względów medycznych) jest zobowiązany do dostarczenia stosownego zaświadczenia lekarskiego.

(akta kontroli str. 1558-1559,1574)

Zdaniem NIK, nawet jeżeli przepisy prawa nie określają okresu ważności zaświadczenia lekarskiego to zaświadczenia o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach powinny być corocznie weryfikowane przez lekarza przed dopuszczeniem seniora do uczestnictwa w zajęciach.

2.6 Wydatkowanie środków i realizacja zadania wskazanego w umowie

W złożonych przez OPS ofertach, jak i w zawartych umowach ze Śląskim Urzędem Wojewódzkim⁴² na realizację Programu Senior+, w kolejnych latach 2018, 2019 i 2020 zaplanowano 441 000,00 zł, z tego: 176 400,00 zł z dotacji i 264 600,00 zł ze środków własnych.

Szczegółowy podział kosztów na zadania i źródła finansowania określono w harmonogramach rzeczowo-finansowych. Wysokość przyjętych kosztów na poszczególne zadania w każdym roku uległa zmianie w stosunku do kwot pierwotnie przyjętych w harmonogramach rzeczowo-finansowych. Zmiany te jednak nie miały wpływu na kwoty ogółem pierwotnie przyjęte w ofertach i umowach zawartych na realizację zadania w latach 2018-2020. Zgłaszane przez OPS zmiany zostały każdorazowo zaakceptowane przez ŚUW, zmiana wprowadzona w 2020 r. została zaakceptowana w formie aneksu⁴³.

Łączna wysokość wydatkowanych środków na realizację Programu „Senior+” w latach 2018-2020 wyniosła: 440 783,45 zł w 2018 r., 440 994,32 zł w 2019 r. i 440 995,90 zł w 2020, z tego kwota dotacji odpowiednio: 176 267,38 zł, 176 397,73 zł i 176 393,36 zł. Różnicę stanowił wkład własny w wysokości: 264 516,07 zł (60,0% łącznej wartości kosztów) w 2018 r., 264 596,59 zł (60,0%) w 2019 r. i 264 597,54 zł w 2020 r. (60%).

Wydatki nie przekroczyły kwot pierwotnie przyjętych w ofercie i umowie, zarówno ze środków dotacji, jak i ze środków własnych, a wymagany w umowach na poszczególne lata procentowy udział wkładu własnego w łącznej wartości wydatków kwalifikowalnych został zachowany, tj. stanowił nie mniej niż 60% wartości kosztów kwalifikowalnych całego zadania.

⁴² Umowy nr: 102/2018/Senior+/M2 z dnia 11 kwietnia 2018 r., 243/2019/Senior+/M2 z dnia 16 maja 2019 r., 336/2020/Senior+/M2 z dnia 28 maja 2020 r.

⁴³ Aneks nr 1 do umowy nr 336/2020/Senior+/M2 z dnia 15 grudnia 2020 r.

(akta kontroli, str. 415-427,432-452,464-492,500-538,1968-2042)

OPS prowadził ewidencję księgową w sposób umożliwiający identyfikację poszczególnych operacji księgowych. Wydatki ewidencjonowane były na wyodrębnionym rachunku bankowym, zgodnie z klasyfikacją budżetową w dz. 852 – *Pomoc społeczna*, w rozdziałach: 85203 – *Ośrodki wsparcia* – środki własne i 85295 – *Pozostała działalność* – środki dotacji.

Na podstawie badania próby 20 losowo wybranych dokumentów księgowych stwierdzono, że OPS ponosił wydatki z wyodrębnionego dla Programu Senior+ rachunku bankowego. OPS prawidłowo wypełniał obowiązki informacyjne, oznaczone logo Programu były m.in.: budynek DDS+, samochód do przewożenia osób starszych na zajęcia, informacje zamieszczane na stronach internetowych, ulotki, listy obecności, wykaz uczestników posiadających zaświadczenia lekarskie o braku przeciwwskazań do uczestnictwa w zajęciach kinezyterapii, harmonogramy prowadzonych zajęć, natomiast dokumenty księgowe oprócz logo Programu opatrzone były opisami zgodnymi z wymogami umów na realizację Programu Senior+.

(akta kontroli, str.99-216,1918-2003,2087-2088)

2.7 Sprawozdawczość w ramach Programu „Senior+”

Wysokość wydatkowanych środków na realizację Programu „Senior+” w latach 2018-2020 wyniosła: w 2018 r. 440 783,45 zł (z tego kwota dotacji: 176 267,38 zł), w 2019 r. 440 994,32 zł (z tego kwota dotacji: 176 397,73 zł) i w 2020 r. 440 995,90 zł (z tego kwota dotacji: 176 393,36 zł). Niewykorzystane środki dotacji w kwotach odpowiednio: 132,62 zł, 2,27 zł i 1,64 zł zostały zwrócone w terminie wymaganym w umowie, tj. nie później niż do 15 stycznia następnego roku.

Wysokość wydatków przedstawiona w sprawozdaniach końcowych z wykonania zadania za lata 2018-2020 była zgodna z wydatkami zaewidencjonowanymi w systemie księgowym prowadzonym w OPS. Sprawozdania zostały sporządzone zgodnie z wzorem stanowiącym załącznik do umowy i przekazane do Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w terminie 30 dni od zakończenia realizacji zadania. W sprawozdaniach tych uwzględniono m.in.: koszty realizacji zadania, z wyszczególnieniem środków własnych i dotacji z budżetu państwa; liczbę miejsc w DDS+; podmiot prowadzący; liczbę seniorów objętych poszczególnymi rodzajami usług wraz z ich opisem. OPS terminowo przedkładał również sprawozdania z trwałości realizacji zadania.

ŚUW analizował wszystkie złożone przez OPS sprawozdania i nie kwestionował poniesionych wydatków. Zwracał się natomiast m.in.: o wyjaśnienia, korekty załączników do sprawozdania, potwierdzenie za zgodność z oryginałem kopii przedłożonych faktur i rachunków. OPS przekazywał wymagane dokumenty i wyjaśnienia w terminach wskazanych przez ŚUW.

(akta kontroli, str.98,132,147,184,196,205,244-412,1614-1688)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki, w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

W badanej próbie dokumentacji 12 osób korzystających w latach 2018 – 2020 z usług DDS+:

1) W jednym przypadku (osobie R.E.) w wydanej⁴⁴ decyzji administracyjnej⁴⁵ nieprawidłowo ustalono opłatę za pobyt w placówce. W okresie od 3 kwietnia

⁴⁴ Na podstawie m.in. art. 106 ust. 1 w zw. z art. 51 ust. 1 i 4 oraz art. 97 ust. 1 i 5 ustawy o pomocy społecznej.

⁴⁵ Nr 516/92/DDS/2018 z dnia 3 kwietnia 2018 r.

2018 r. do 30 czerwca 2018 r. odpłatność za usługi w Dziennym Domu „Senior+” została ustalona w wysokości 10,49 zł za dzień za osobę, co stanowiło 70% kryterium dochodowego, w sytuacji gdy powinna zostać ustalona w wysokości 11,98 zł za dzień za osobę, tj. na poziomie 80% kryterium dochodowego. Było to niezgodne z wydaną na podstawie art. 97 ust. 5 ustawy o pomocy społecznej uchwałą Rady Miejskiej w Świętochłowicach nr XVI/169/15 z dnia 21 grudnia 2015 r. w sprawie szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w Centrum Aktywizacji Osób Starszych, Ośrodkach Wsparcia i Placówkach zapewniających miejsca noclegowe⁴⁶.

Dyrektor OPS wyjaśniła, że odpłatność za korzystanie z usług świadczonych w Dziennym Domu „Senior+” powinna zostać naliczona w wysokości 11,98 zł za dzień za osobę, co stanowiłoby w wyżej wskazanym okresie 80% kryterium dochodowego.

2) W przypadku dwóch seniorów w wydanych decyzjach administracyjnych⁴⁷ rozstrzygnięto kwestię przyznania im miejsca w DDS+, nie odniesiono się jednak w tych decyzjach do kwestii odpłatności za ten pobyt, co w przypadku osób z dochodami nieprzekraczającymi kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, powinno obejmować wskazanie przez organ w decyzji, że z tego powodu, na podstawie art. 97 ust. 1 zdanie drugie ustawy⁴⁸, nie ponoszą one opłaty.

W przypadku jednej osoby (S.S.) dotyczyło to przyznania seniorowi wsparcia w postaci korzystania z usług DDS+ w okresach: od 2 stycznia 2018 r. do 30 kwietnia 2018 r. oraz od 2 maja 2018 r. do 31 grudnia 2018 r.

W przypadku drugiej osoby (H.S.) dotyczyło to przyznanego jej wsparcia w postaci korzystania z usług DDS+ w okresach: 2 stycznia 2018 r. do 31 marca 2018 r., od 3 kwietnia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. oraz od 2 stycznia 2019 r. do 30 czerwca 2019 r.

Dyrektor OPS wyjaśniła, że ww. osobom nie naliczono opłat za korzystanie z usług w DDS+ ze względu na nieprzekroczenie kryterium dochodowego.

NIK nie kwestionuje faktu nieprzekraczania przez wskazanych wyżej seniorów określonego ustawą kryterium dochodowego i tym samym braku obowiązku ponoszenia przez nich odpłatności za pobyt w DDS+. Jednak zdaniem Izby, kierując do DDS+ seniorów, należało odnieść się w wydawanych im decyzjach administracyjnych do ww. kwestii odpłatności za pobyt, stwierdzając w sytuacji nieprzekroczonego kryterium dochodowego, że senior z tego powodu stosownie do art. 97 ust. 1 zdanie 2 ustawy nie ponosi opłaty za pobyt.

(akta kontroli str. 1581-1583,1584-1587,1750-1797,1816,1835,1862,1868,1870-1895)

Ocena cząstkowa

Działalność DDS+ określał Regulamin organizacyjny. Osoby pełniące funkcję Kierownika DDS+ spełniały wymogi ustawy o pomocy społecznej. Placówka była czynna od poniedziałku do piątku w godzinach 7.00 -15.00 i świadczyła usługi: socjalne, edukacyjne, kulturalno-oświatowe, sportowo-rekreacyjne, aktywności ruchowej i kinezyterapii, aktywizujące, społeczne, terapii zajęciowej. DDS+ spełniał minimalne standardy lokalowe określone w Programie. Wydatkowanie środków na realizację zadania odbywało się zgodnie z założeniami umów zawartych ze Śląskim Urzędem Wojewódzkim na realizację Programu Senior+. OPS składał sprawozdania

⁴⁶ Ze zmianami (uchwały w sprawie zmiany ww. uchwały z dnia 21 grudnia 2015 r., 20/206/16 z dnia 11 kwietnia 2016 r. i nr XXXIX/321/17 z dnia 27 lipca 2017 r.

⁴⁷ Decyzje wydane na podstawie art. 106 ust. 1 w zw. z art. 51 ust. 1 i 4 ustawy o pomocy społecznej.

⁴⁸ Wg art. 97 ust. 1 zdanie drugie ustawy o pomocy społecznej osoby nie ponoszą opłat, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza kwoty kryterium dochodowego.

z realizacji Programu Senior+, a ujęte w sprawozdaniach wydatki były zgodne z ewidencją księgową prowadzoną w OPS.

Stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły:

- w jednym przypadku w wydanej decyzji administracyjnej nieprawidłowo ustalono wysokość opłaty za pobyt w DDS+,

- w przypadku dwóch seniorów w wydanych decyzjach administracyjnych rozstrzygnięto kwestię przyznania im miejsca w DDS+, nie odniesiono się jednak do kwestii odpłatności za ten pobyt, co w przypadku osób z dochodami nieprzekraczającymi kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, powinno obejmować wskazanie przez organ w decyzji, że z tego powodu, stosownie do art. 97 ust. 1 zdanie drugie ustawy, nie ponoszą one opłaty.

IV. Uwagi

Uwagi

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi:

1. W przypadku seniorów z dochodem przekraczającym określone w art. 8 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej kryterium dochodowe, należy prawidłowo ustalać w wydawanych im decyzjach administracyjnych wysokości opłat za pobyt w DDS+, które powinni oni ponieść, a w przedstawionym w wystąpieniu pokontrolnym przypadku dot. nieprawidłowego ustalenia wysokości opłaty, poddać analizie możliwość i zasadność podjęcia działań, które mogłyby pozwolić na ustalenie i uzyskanie tej opłaty w odpowiedniej wysokości;
2. W przypadku seniorów z dochodem nieprzekraczającym kryterium dochodowego, kierowanych do DDS+, należy wskazywać w wydawanych im decyzjach administracyjnych, że z tego powodu, stosownie do art. 97 ust. 1 zdanie drugie ustawy o pomocy społecznej, nie ponoszą oni opłat za pobyt.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Katowicach. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Katowice, dnia 7 lipca 2021 r.

Kontroler
Bogusława Pala
Specjalista kontroli państwowej

.....

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach